

ÖZET

1. NEZAKET KURALLARI

Adap: İzlenmesi gereken usuller, yollar, prensipler anlamına gelmektedir.

Dinimizin ve aklın beğendiği, insanın söz ve davranışlarında, başkaları tarafından takdir edilmesini, her türlü hata ve kusurdan korunmasını sağlayan ve ona üstün ahlaki meziyetler kazandıran toplumsal kurallara adap kuralları denir.

Anne ve babamızdan başlayarak öğretmenlerimiz, arkadaşlarımız ve tüm çevremize karşı gösterdiğimiz kibar ve ahlaki davranışlara da nezaket kuralları denir.

Arkadaşımızla karşılaştığımız zaman selamlaşmak, güler yüzlü olmak, insanların kalbini kırmamak, kimsenin arkasından konuşmamak, insanlara teşekkür etmek nezaket kurallarından bazılarıdır.

Her insan özgürdür, istediği şeyi yapabilir ama unutmamalıyız ki bizim özgürlüğümüzün ve hakkımızın sınırı başka birinin özgürlüğünün ve hakkının başladığı yerde son bulur. Evimizde televizyon izlerken televizyonun sesini komşumuzu rahatsız edecek düzeyde yüksek açıyorsak yine sınırimızı aşmış oluruz. Nezaket sahibi insan, başkalarının hakkına saygı gösterir. İnsanları kıran söz ve davranışlardan uzak durur.

Arkadaşımızın eşyasını izinsiz kullanmamak, bizimle paylaştığı bir sırrını kimse ile paylaşmamak, fotoğrafını izin almadan sosyal medyada paylaşmamak; eşyasını, telefon veya bilgisayarını izinsiz kullanmamak kişisel mahremiyeti koruyan nezaket kurallarındandır.

2. SELAMLAŞMA ADABI

Selamlaşmanın en güzel şekli, karşılaştığımız arkadaşımıza: “Selamünaleyküm.” demektir ki “Sağlık ve esenlik üzerine olsun.” anlamına gelir. Karşımızdaki kişi de bize “Ve Aleykümselam.” der, bunun anlamı da: “Allah sana da sağlık ve esenlik versin.” dir. Selam vermek karşımızdaki kişi için dua etmektir. Allah’ın (c.c.) karşımızdaki kişiye iyilik, güzellik, esenlik vermesini dilemektir.

Biri ile karşılaştığımızda ilk olarak selam vermek nezaket kuralıdır. Günlük hayatta çevremizdeki insanlarla çeşitli şekillerde selamlaşabiliriz. Sabah karşılaştığımız kişilere “günaydın, hayırlı sabahlar”, bakkala gittiğimizde “hayırlı işler”, apartmanda karşılaştığımız komşumuza “merhaba, iyi günler” gibi ifadelerle de selamlaşabiliriz.

3. İLETİŞİM VE KONUŞMA ADABI

Konuşurken karşıımızdaki kişinin anlayacağı şekilde ve normal bir ses tonu ile yüzüne bakarak konuşmak, biri konuşurken sözünü kesmemek konuşma adabındandır.

Güzel söz söyleyerek duygu, düşünce ve isteklerimizi karşıımızdakine daha iyi anlatırız. İsteklerimiz bu sayede daha hızlı ve bizim istediğimiz şekilde gerçekleşir.

Konuşmalarımızda kibar ve nazik olmalı saygı ifade eden sözlerle karşıımızdaki muhatabımıza hitap etmeliyiz. Örneğin, annemizden bir şey isterken “Alabilir miyim? Dışarı çıkabilir miyim?” gibi ifadelerle istekte bulunmalıyız. Birinin bize bir iyiliği olduğunda teşekkür etmesini bilmeliyiz. İstemeyerek de olsa karşıımızdaki insanın kalbini kırdığımızda özür dilemesini bilmeli, kişinin kendi yanlışını kabul etmesinin en büyük erdem olduğunu unutmamalıyız. Sözlerimizde kalp kırıcı, incitici ve kaba ifadelerden kaçınmalıyız. Kesinlikle yalan, dedikodu, iftira gibi dinimizin yasaklayıp haram kıldığı kötülüklerden uzak durmalıyız.

Teknolojiyi kullanırken de iletişim ve konuşma adabına riayet etmeli, sosyal medyadaki yazışmalarımızda doğruluğundan emin olmadığımız bir paylaşımı kesinlikle paylaşmamalıyız. İnsanları incitici, kırıcı ve özel hayatın gizliliğini ihlal edici paylaşımlardan uzak durmalıyız. İnsanların fikir ve düşüncelerine saygılı olmalı, küçük düşürücü ve hakaret içeren yazışmalardan kaçınmalıyız. Bir kişinin fotoğrafını veya özel bilgileri içeren içerikleri o kişinin izni olmadan asla başkaları ile paylaşmamalıyız.

4. SOFRA ADABI

Dinimizin yeme içme ile ilgili olarak ortaya koyduğu temel ilkesi, yenilen ve içilen şeylerin helal olmasıdır. Kişinin, alın teri olmadan elde etmiş olduğu haksız kazancı, helal değildir.

Yeme içme ile ilgili dikkat edilecek bir husus da israftan kaçınmaktır. Yemek yerken tabağımıza yiyeceğimiz kadar yemek almalı ve artan nimetleri çöpe atmak yerine çeşitli şekillerde değerlendirmeliyiz. Özellikle ekmek israfına çok dikkat etmeliyiz.

Yeme ve içme adabının başında gelen konulardan biri de bize yediğimiz o nimeti ihlan eden Allah'ın (c.c.), ismini anarak yani besmele çekerek yemeğe başlamaktır.

Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak, yerken sağ elle yemek, önünden yemek, fazla konuşmamak, ayakta bir şey yememek ve içmemek gibi hususlar dikkat etmemiz gereken yemek adabındandır.

5. HZ. LOKMAN'DAN (A.S.) ÖĞÜTLER

Hz. Lokman'ın (a.s.) oğluna yaptığı öğütler, tüm zamanlara ve tüm insanlara iman, ibadet ve ahlak kuralları ile ilgili güzel öğütler vermektedir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Lokman'a (a.s.) hikmet verildiğinden bahsedilmektedir ki, bu hikmet: ilim, üstün anlama yeteneği, isabetli söz ve davranış ve dinî konulardaki derin bilgiyi içermektedir.

Hz. Lokman'ın (a.s.) oğluna öğütleri: “Lokman (a.s.), oğluna öğüt vererek: Yavruçum! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür, demişti. Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır. Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm. (Lokman, öğütlerine devamla şöyle demişti:) Yavruçum! Yaptığın iş (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa yine de Allah onu (senin karşına) getirir. Doğrusu Allah, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır. Yavruçum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir. Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez. Yürüyüşünde tabii ol, sesini alçalt...” (Lokman suresi, 13-19. ayetler.)

6. BİR DUA TANIYORUM: TAHİYYAT DUASI VE ANLAMI

Tahiyyat: selam, ikram, ihsan, hürmet ve ibadet etmek anlamlarına gelen bir kelimedir. Tahiyyat duası, namazda oturduğumuz zaman okunan bir duadır.

Okunuşu	Anlamı
Ettahiyyâtü lillâhi vessalavâtü ve't-tay-yibât.	Selam, rahmet ve bütün güzellikler, iyilikler Allah içindir.
Esselâmü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtuh.	Ey Peygamber! Allah'ın rahmeti, bereketi ve selamı senin üzerine olsun.
Esselâmu aleynâ ve alâ ibâdillâhi's-sâlihîn.	Selam, bize ve Allah'ın iyi kullarının üzerine olsun.
Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh.	Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahitlik ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

3. ÜNİTE

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Dinimizin ve aklın beğendiği, insanın söz ve davranışlarında, başkaları tarafından takdir edilmesini, her türlü hata ve kusurdan korunmasını sağlayan ve ona üstün ahlaki meziyetler kazandıran kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yönetmelik
- B) Adap
- C) Âdet
- D) Kanun

2. I- İzlenmesi gereken usuller, yollar, prensipler

II- Hâl ve hareketlerimizde, ölçülü olmak

III- Arkadaşlarımızla olan ikili ilişkilerimizde uyulması gereken kurallar

IV- Ahlaklı ve terbiyeli olmak, incelik sahibi, nezaketli ve görgülü olmak

Yukarıda değişik kelime anlamları verilen kavram hangisidir?

- A) Helal
- B) Adap
- C) Âdet
- D) Mümin

3. I- Araçta olanın yürüyene

II- Yürüyenin oturana

III- Sayıca az olan çok olana

IV- Küçüğün büyüğe

Selamlaşma adabıyla ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) I-II
- B) II-III
- C) II-III-IV
- D) I-II-III-IV

4. *“Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır.”* Atasözü aşağıdaki hangi nezaket kuralı ile ilgilidir?

- A) Sofra Adabı
- B) Konuşma Adabı
- C) Selamlaşma Adabı
- D) Hayvan Hakları

5. Peygamberimiz (s.a.v.) çocuk sahabe Ebu Selemeye (r.a.): *“Evladım, besmele çek! Sağ elinle ve önünden ye!”* buyurmuştur.

Peygamberimizin (s.a.v.) bu hadisinden sofrada adabıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Besmele çekerek yemeğe başlamak
- B) Yemek yerken önünden yemek
- C) Sağ el ile yemek
- D) Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak

3. ÜNİTE

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

6. Hz. Lokman (a.s.) hakkında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Oğluna yaptığı öğütler Kur'an-ı Kerim'de yer almaktadır.
- B) Kendisine ilim ve hikmet verilen bir kişidir.
- C) Kendisine dört büyük ilahi kitap-tan biri verilen peygamberdir.
- D) Kur'an-ı Kerim'de kendi ismini taşıyan bir sure vardır.

7. I- Namazda oturulunca okunan bir duadır.

II- Yüce Allah (c.c.) bu duada, Peygamberimize (s.a.v.) rahmet, bereket ve esenlik dilemektedir.

III- Duanın içerisinde kelime-i şehadet de bulunmaktadır.

IV- Bu dua Kur'an-ı Kerim ayetlerinden oluşmaktadır.

Tahiyyat duası ile ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

8. Aşağıdakilerden hangisi sofrada uygun bir davranış değildir?

- A) Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak.
- B) Yemeğe besmele ile başlamak.
- C) Yemekten sonra Allah'a (c.c.) dua

ettiğimiz gibi yemeği hazırlayan anemize teşekkür etmek.

D) Hiç acıkmamak için çok yemek.

9. I- Yapılan iyiliğe teşekkür etmek.

II- Bir hatamız olduğunda özür dilemesini bilmek.

III- Konuşurken konuştuğumuz kişinin yüzüne bakmak.

IV- Önce karşımızdakinin bize selam vermesini bekleyip, o selam verinceye kadar hiç konuşmamak.

Yukarıda verilen nezaket kurallarından hangileri doğrudur?

- A) I-II
- B) II-III
- C) I-II-III
- D) I-II-III-IV

10. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde "İman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe olgun bir imana sahip olamazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yayınız." buyurmaktadır.

Bu hadis-i şerifin yapılmasını tavsiye ettiği nezaket kuralı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Selamlaşma
- B) Güzel Konuşma
- C) Güzel Huylu Olma
- D) İnsanlarla İyi Geçinme

3. ÜNİTE

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

B

B

D

B

D

C

D

D

C

A

DOĞRU SAYISI

YANLIŞ SAYISI